

ครูธุรกิจศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา
BUSINESS EDUCATION TEACHER AND THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY
MOVEMENT IN SCHOOL

3

ดร.วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์*

บทคัดย่อ

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับความเสี่ยงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรอบด้าน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อสร้างศักยภาพแก่นักเรียนและครูในโรงเรียน ครูธุรกิจศึกษานับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่ปัญหาสำคัญคือ โรงเรียนยังขาดความมั่นใจเกี่ยวกับขอบเขตของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนั้นเพื่อให้ครูธุรกิจศึกษาได้เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการจัดการเรียนรู้ บทความนี้จึงขอนำเสนอถึง โมเดลการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูธุรกิจศึกษา รวมทั้งวิเคราะห์ถึงการนำเอาหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ครูธุรกิจศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ ควบคู่กับปรับกระบวนการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนทุกๆ คน ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสถานการณ์ของสังคม ของประเทศ และของโลก ตามลำดับ โดยใช้หลัก “ความพอเพียง” ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีความรู้และคุณธรรมเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติ

ABSTRACT

Under the forces of globalization, Education in Thailand faces risks and critical challenges arising from uncontrollable factors and rapidly changing circumstances. Therefore, school stakeholders are necessary for a balanced development strategy with the philosophy of sufficiency economy co-existing for improving student and teacher outcomes in school. Business education teacher is a key person for adapt philosophy of sufficiency economy to active learning. The main problem is the absence of confidence in utilization of this theory for implementation. For understand and implement philosophy of sufficiency economy to active learning, this article aims to propose the model of the Sufficiency Economy Philosophy application to the Business Education Teachers and suggest how to apply His Majesty the King's Principles of Work for business education teachers'

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาธุรกิจและอาชีวศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

learning and teaching process for all student with content relevant to contemporary society, both for the nation and the world respectively. To make it practical, it is essential to adhere first and foremost to the philosophy of sufficiency economy under the principles of 3 middle paths comprising moderation, reasonableness and a level of self-immune system. Additionally, an application of knowledge and integrity is essential.

ภูมิหลัง

วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือที่ทั่วโลกเรียกว่า “TOM YUM GOONG CRISIS” ในปี พ.ศ.2540 ก่อให้เกิดความเสียหายครั้งร้ายแรงต่อทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันเนื่องมาจากความอ่อนแอของระบบเศรษฐกิจในประเทศ รวมถึงระบบการศึกษาไทยที่ไม่ได้สอนให้ประชาชนในประเทศไทยเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์ ธุรกิจและประชาชนในประเทศมุ่งทำธุรกิจโดยแสวงหากำไรสูงสุด จนละเลยคุณธรรม จริยธรรม ที่ดีงาม รวมถึง ผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว การที่ประชาชนในประเทศหลงระเห็จจ้บจ่ายใช้สอย และกู้ยืมเงินเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองอย่างลืမ်ตัว จนทำให้ประเทศชาติเข้าสู่ภาวะการฉ้อฉลใช้จ่าย รวมของระบบเศรษฐกิจเกินตัวและขาดประสิทธิภาพ โดยไม่ได้คำนึงถึงความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ปริมาณหนี้สินของคนในประเทศรวมกันสูงกว่าปริมาณเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดประเทศไทยต้องเปลี่ยนระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจากระบบตะกร้าเงินเป็นระบบลอยตัว จนส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงแก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ธุรกิจจำนวนมากประสบภาวะขาดทุน ล้มละลาย เกิดปัญหาการเลิกจ้างแรงงาน จนส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทั้งครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนในสถานศึกษา

เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุสำคัญของปัญหาจากวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเพราะความไม่รู้เท่าทันในระบบเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตโดยขาดความสมดุลของประชาชนในชาติ เช่น การจับจ่ายใช้สอยเกินตัว การก่อหนี้ยืมสินโดยไม่ประมาณตน การแสวงหากำไรโดยมิชอบ การขาดความโปร่งใสและคุณธรรมในการทำงาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำลายเศรษฐกิจของชาติโดยรวม

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทยทุกสาขาอาชีพ ตั้งแต่ พ.ศ. 2517 และหลังจากช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 ได้ทรงเน้นย้ำถึงแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy)” เพื่อให้ประชาชนในประเทศได้ใช้แนวทางในการแก้ไขและพัฒนาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤต และสามารถพัฒนาประเทศต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเชิดชูสูงสุดจากองค์การสหประชาชาติว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาชาติ และสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนโดยวารสาร UN CHRONICLE (หน้า 78-79) ฉบับที่ 2 ประจำปี 2549 โดยนาย Hakan Bjorkman ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็น UNDP Deputy Resident Representative ได้ประกาศเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาโลก และนายโคฟี อานัน เลขาธิการสหประชาชาติ (UN) ก็ได้เดินทางมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล Human Development Lifetime Achievement Award) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549

จากในอดีตจนปัจจุบัน ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการตอบสนองอย่างแพร่หลายมากขึ้นเป็นลำดับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็น้อมนำแนวพระราชดำริสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นกรอบความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” ทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งทางด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมๆ กัน เพื่อมุ่งสู่ความสมดุลแบบองค์รวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) นอกจากนี้ในส่วนของการศึกษา ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ได้ถูกบรรจุเข้าไปไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อาทิเช่น ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในฐานะประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า (ทิมเศรษฐกิจ. 2551)

“ในปัจจุบันมีประชาชนร้อยละ 90 รู้จักหลักปรัชญานี้แล้ว ในจำนวนนี้มีถึงร้อยละ 40 ที่เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่มีประชาชนเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่นำเอาแนวคิดนี้ไปปรับใช้ จึงมีปัญหาและคำถามตามมาว่า ประชาชนเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด และจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและองค์กรธุรกิจได้อย่างไร โดยเฉพาะในภาคธุรกิจนั้น ถือเป็นภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แต่ปัจจุบันยังไม่เข้าใจ มากนักกว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำมาใช้ได้อย่างไร”

นอกจากนี้จากการวิจัยเชิงสำรวจของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ร่วมกับศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2551) เรื่อง “ทัศนคติของประชาชนต่อเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชน 18 จังหวัด” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่า ประชาชนโดยทั่วไปมีความเข้าใจในนโยบายดังกล่าวมากน้อยเพียงใด และจะสามารถ นำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,073 คน จาก 18 จังหวัดทั่วประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง เชียงใหม่ กำแพงเพชร แพร่ นครราชสีมา ร้อยเอ็ด นครพนม นครศรีธรรมราช ตรัง กระบี่ ชลบุรี ระยอง และปราจีนบุรี กระทำโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มเชิงชั้นภูมิหลายชั้น และกำหนดลักษณะของตัวอย่างให้สอดคล้อง กับประชากรเป้าหมายจากสำมะโนประชากรของประเทศ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประเมินตนเองว่ามีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมากจนถึงไม่เข้าใจเลยนั้น มีจำนวนร้อยละ 10.0 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือของประเทศ มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน และมีอายุระหว่าง 50 ปีขึ้นไป ขณะที่ผู้ตอบว่าตนเองมีความเข้าใจมากร้อยละ 33.5 และเข้าใจปานกลาง ร้อยละ 57.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เมื่อสำรวจลงไปในรายละเอียดที่ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์กับภาคการผลิตและบริการประเภทใดได้บ้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.28 มีความคิดเห็นว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคเกษตรได้ในระดับมาก ส่วนภาคราชการ ภาคการค้า ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ รวมถึงภาคการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้เพียงระดับกลาง โดยคิดเป็นร้อยละ 42.50 45.88 49.97 49.73 และ 42.34 ตามลำดับ (ดังแสดงในตาราง 1)

ตาราง 1 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

	การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ (ร้อยละ)			
	ไม่ได้เลย	น้อย	ปานกลาง	มาก
ภาคการเกษตร	1.14	8.44	28.14	62.28
ภาคการศึกษา	2.04	17.30	42.34	38.32
ภาคราชการ	3.51	18.26	42.50	35.73
ภาคการค้า	2.04	22.55	45.88	29.52
ภาคอุตสาหกรรม	3.18	20.72	49.97	26.13
ภาคบริการ	2.22	24.74	49.73	23.30

จากตาราง 1 การที่ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของภาคเกษตรมากกว่าในภาคการผลิตและบริการอื่นๆ รวมถึงภาคการศึกษานั้นแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดและส่งเสริมให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ยังขาดความชัดเจน และไม่มีรูปแบบ ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่สามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตนเองได้

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถนำเอาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ถูกต้องอาจเป็นเพราะ เขาเหล่านั้นได้รับการศึกษาที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำมาประยุกต์ใช้ที่ไม่ถูกต้องและเพียงพอ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้จากข้อมูลการสำรวจที่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ร่วมกับศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ได้ออกแบบสอบถามถึงช่องทางการรับรู้ข้อมูลความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง โดย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80.7 ได้รับความรู้โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 26.2 ได้รับความรู้ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสารต่างๆ ร้อยละ 22.7 ได้รับความรู้จากวิทยุ ร้อยละ 8.9 ได้จากสื่ออินเทอร์เน็ต ร้อยละ 7.4 ได้รับความรู้จากการอบรมของภาครัฐ ร้อยละ 5.6 ได้รับความรู้จากการสัมมนา และได้รับความรู้จากสถาบันการศึกษาเพียงร้อยละ 16.6 จากผลการสำรวจ จะเห็นได้ว่า คนส่วนใหญ่จะได้รับความรู้จากสื่อทางโทรทัศน์ การที่ความรู้ที่คน ส่วนใหญ่รับผ่านมาจากการถ่ายทอดของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่นำเสนอข้อมูลได้จำกัด เป็นการสื่อสารทางเดียว ทั้งในเรื่องของเวลาการถ่ายทอดและปริมาณเนื้อหาสาระที่ถ่ายทอด ทำให้ความรู้ที่ได้ อาจไม่สามารถครอบคลุมรายละเอียดครบถ้วนตามเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำไปประยุกต์ใช้ ในงานวิจัยยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ภาครัฐควรเป็นแกนนำในการประสานงาน หรือผลักดันให้การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตและธุรกิจให้เกิดผลสำเร็จ ดังนั้น การที่ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ความพอเพียงเป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการสร้างให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554) นั้น นับเป็นสิ่งที่ดี เพื่อให้ นักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นได้เข้าใจและสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ในฐานะที่ครูธุรกิจศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดการเรียนรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจศึกษาโดยวิชาเหล่านี้จะถูกจัดให้มีการจัดการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเปิดสอนทั้งในรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเปิดสอนในรายวิชาต่างๆ เช่น วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี การดำรงชีวิตและครอบครัว ธุรกิจทั่วไป บัญชี เศรษฐศาสตร์ รวมไปถึงเศรษฐกิจพอเพียง (วิรุจ กิจนันท์วิวัฒน์. 2555) ดังนั้นในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ครูธุรกิจศึกษานับได้ว่ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเป็น

ผู้สอนให้ความรู้แก่นักเรียน รวมไปถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนทุกคน ได้เห็นและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเมื่อทุกคนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วว่าเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่สามารถนำไปใช้ได้เฉพาะภาคเกษตร แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกภาคการผลิตและบริการ ซึ่งรวมถึงภาคการศึกษา ดังคำกล่าวของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียงมิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่วานาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งที่อยู่ในเมืองและชนบท” และเมื่อนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทุกๆ คนมีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว เขาเหล่านั้นก็เป็นเหมือนจิ๊กซอว์ชิ้นสำคัญที่สามารถนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้สอนและถ่ายทอดต่อไป ซึ่งในท้ายที่สุดหากคนไทยทุกๆ คน เข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละอาชีพแล้ว ก็จะสามารถส่งผลให้ประเทศชาติของเราสามารถเจริญเติบโตและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

ครูธุรกิจศึกษากับการประยุกต์หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ครูอาจารย์ธุรกิจศึกษาที่สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 5 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 ท่านที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และผู้นำในองค์กรธุรกิจจำนวน 5 ท่าน ด้วยตนเอง ตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนกับการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิเคราะห์พบว่า ครูอาจารย์ และผู้บริหาร มีความเห็นว่า เพื่อให้ครูทุกคน โดยเฉพาะ ครูธุรกิจศึกษาสามารถน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับตนเอง และใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ครูสามารถนำเอาหลักการทรงงาน 23 ข้อ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน รวมทั้งเป็นแบบอย่างแก่บุคลากรทางการศึกษาทุกคนที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษาอีกด้วย

ทั้งนี้หลักการทรงงาน 23 ข้อในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ถูกจัดพิมพ์ขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) (2551) ในชื่อหนังสือว่า “เรียนรู้หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” โดยแต่ละข้อล้วนแล้วแต่เป็นหลักการที่มีความสำคัญ และมีความสัมพันธ์กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งสิ้น โดยครูธุรกิจศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตนเอง และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ดังต่อไปนี้ (ดังแสดงในตาราง 2)

ตาราง 2 การประยุกต์หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับครูธุรกิจศึกษา

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครูธุรกิจศึกษา
1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ	การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่งนั้น จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ สอบถามเจ้าหน้าที่ นักวิชาการและราษฎรในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชน	ทุกครั้งก่อนที่จะสอนหนังสือ ครูธุรกิจศึกษาต้องศึกษาและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้แกนกลาง โครงสร้างหลักสูตร เกณฑ์การจบหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรระดับท้องถิ่น และ หลักสูตรสถานศึกษา รวมถึงเนื้อหาวิชา และทักษะที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจศึกษาที่สอนกับนักเรียน เพื่อให้ครูธุรกิจศึกษาสามารถวางแผน เลือกรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ รวมถึง การวัดและการประเมินผลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครุศึกษศึกษา
2. ระเบิดจากข้างใน	พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้าน ที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว	การพัฒนาคนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ดังจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นครุศึกษศึกษาควรจะทำให้ความสนใจกับนักเรียนทุกๆ คนในชั้นเรียนเท่าเทียมกัน โดยการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งศึกษาและวิจัยในชั้นเรียน ผู้เรียนแต่ละคน และมุ่งพัฒนานักเรียนแต่ละคนตามความสามารถพื้นฐาน นอกจากนี้ หลักการระเบิดจากข้างใน ครูผู้สอนอาจจะเอามาประยุกต์ใช้ในการเลือกใช้สื่อการสอน สื่อหรือตัวอย่างที่ใช้ในการสอน อาจจะไม่ใช่จำเป็นต้องมีราคาแพง หรือเป็นตัวอย่างกรณีศึกษาที่อยู่ไกลตัวนักเรียน ครุศึกษศึกษาควรที่จะเลือกใช้สื่อหรือตัวอย่างกรณีศึกษาที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจง่าย และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความพอเพียง พอประมาณ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอได้อีกทางหนึ่ง
3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก	ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ คือ การแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “.....ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก..... เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน.....มันไม่ได้เป็นการแก้การจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้.....	ครุศึกษศึกษาต้องรู้จักเตรียมวางแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคการศึกษา แต่ในขณะเดียวกัน ก็ต้องสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไขวิธีการจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียนให้มีความยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา โดยอาศัยพื้นฐานจากการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อศึกษานักเรียน และแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนให้ตรงจุด นอกจากการแก้ปัญหาในชั้นเรียนแล้ว ครุศึกษศึกษาอาจจะมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและแนะนำเพื่อนครูในโรงเรียนให้รู้จักมองปัญหาให้รอบด้านตามแนวคิดทางธุรกิจ และค่อยๆ กำหนดกระบวนการแก้ปัญหาที่ละขั้นทีละตอน โดยแก้จากปัญหาใหญ่ไปปัญหาเล็ก เป็นต้น
4. ทรงทำตามลำดับขั้น	“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป	ครุศึกษศึกษานับได้ว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการสอนให้ความรู้และปลูกฝังทักษะที่จำเป็นแก่นักเรียนทุกๆ คนในทุกๆ ระดับชั้น ครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ทั้ง แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ รวมไปถึงทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพต่างๆ แก่นักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การสอนทฤษฎีและทักษะควบคู่กัน เป็นลำดับขั้นตอนสำคัญแก่นักเรียนที่เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเทคโนโลยี กระบวนการสอนนี้จะทำให้เกิดการโอนถ่ายสิ่งที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนไปสู่การทำงานในชีวิตจริงได้ง่ายขึ้น การจัดการเรียนการสอนของครุศึกษศึกษาต้องมีวิธีการและรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครุศึกษศึกษา
		ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถผ่านขั้นตอนการวางแผน การรวบรวมข้อมูล การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยคำนึงถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
5. ภูมิสังคม	“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไป ไปช่วย โดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”	ครุศึกษศึกษาต้องเป็นผู้ที่ช่างสังเกต และมีความสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้แล้วจากเป้าหมายหลักของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นของตนเองได้ ครุศึกษศึกษาต้องสามารถปรับเปลี่ยนและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำเอาความรู้ และสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง และสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ
6. องค์กรรวม	ทรงมีชีวิตคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง	ครุศึกษศึกษาควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการวิชาเรียนร่วมกับวิชาต่างๆ ทั้งที่อยู่ในกลุ่มสาระที่ตนรับผิดชอบสอนหรืออยู่ต่างกลุ่มสาระกัน การจัดการเรียนรู้ต้องมองเป็นภาพรวมเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพราะท้ายที่สุดแล้วจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่ต้องการสร้างนักเรียนที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติตนเอง
7. ไม่ติดตำรา	การพัฒนาตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลมและกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย	จุดมุ่งหมายสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีที่ครุศึกษศึกษารับผิดชอบสอนนั้น เป็นกลุ่มสาระที่ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เฉพาะในตำราเท่านั้น หากแต่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงดังนั้นครุศึกษศึกษาต้องสามารถสอนความรู้ เนื้อหาให้กับนักเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญ หลังจากนั้นจึงทำการต่อยอดโดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ เพราะหากในอนาคตหากนักเรียนเหล่านั้นสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะได้สามารถนำเอาความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่นนั่นเอง

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครูธุรกิจศึกษา
8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ ประโยชน์ สูงสุด	ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิกานั้น ๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง	การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับ ครูธุรกิจศึกษาไม่จำเป็นต้องลงทุนหรือใช้สื่อเทคโนโลยีที่ต้องใช้ต้นทุนสูง ครูธุรกิจศึกษาต้องมีความริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิด และนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างเช่น ครูธุรกิจศึกษาอาจจะนำเอาหนังสือพิมพ์เก่า มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันหาข่าวต่างๆ ที่สนใจ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ กับเนื้อหาวิชาเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ และทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้วยตัวอย่างลักษณะนี้ ก็เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักความพอเพียง รู้จักใช้วัสดุอุปกรณ์ ของใช้ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย
9. ทำให้ง่าย	ทรงคิดค้น ดัดแปลง และแก้ไขงานการพัฒนาเป็นไปได้อย่างง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ที่สำคัญคือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และระบบนิเวศน์โดยส่วนรวมใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทาง ฉะนั้น คำว่า “ทำให้ง่าย” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	นอกจากนี้ด้วยโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจศึกษาจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปแบบพลวัต (Dynamic) ครูธุรกิจศึกษา ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ และฝึกทักษะการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน ให้คล่องแคล่ว ต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะต่างๆ ให้เข้าใจง่าย และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สามารถจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และยืดหยุ่น ตรงกับความต้องการของนักเรียน ควบคู่กับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนทุกๆ คนสามารถนำเอาความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามไปใช้ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จอีกด้วย
10. การมีส่วนร่วม	ทรงเป็นนักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดของประชาชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง....”	จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีความมุ่งหมายให้ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู โรงเรียน ท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ดังนั้นครูธุรกิจศึกษาเองก็ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ คน เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร รวมถึงชุมชน ได้เข้ามามีส่วนในการจัดการเรียนรู้ อย่างเช่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาการงานอาชีพ ครูอาจจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์คนในชุมชนที่ประกอบอาชีพต่างๆ เพื่อให้นักเรียนและคนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้แลกเปลี่ยนทัศนคติซึ่งกันและกัน เป็นต้น นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องยินดีที่จะรับฟังความเห็น คำติคำชมจากทั้งนักเรียน ครูผู้อื่น ผู้บริหาร รวมไปถึงศึกษานิเทศก์ เพื่อนำเอาคำติมาปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของตนเองให้ดีขึ้น และนำเอาคำชมมาใช้เพื่อรักษาคุณภาพการสอนที่ดีไว้

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครูธุรกิจศึกษา
11. ประโยชน์ส่วนรวม	การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ	แม้อาชีพครูจะเป็นอาชีพที่เหนื่อย และมีภาระที่ต้องรับผิดชอบมากมาย แม้ว่าการกระทำบางอย่าง เช่น การทุจริตในหน้าที่ เป็นต้น อาจจะทำให้ครูมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ด้วยคำว่าจรรยาบรรณครูแล้ว ครูต้องน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องความมีเหตุผลมาใช้ ครูต้องมองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ครูต้องรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในสิ่งที่ตนทำ เพราะครูต้องรักษาภาพลักษณ์ของความเป็นตัวตนของคนที่จะต้องดูดี ในสายตาของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเอาเป็นแบบอย่าง
12. บริการรวมที่จุดเดียว (One-Stop Services)	ทรงเน้นในเรื่องการสร้างความรู้รัก สามัคคี และการร่วมมือร่วมแรงใจกันด้วยการปรับลดช่องว่างระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มักจะต่างคนต่างทำและยึดติดกับการเป็นเจ้าของเป็นสำคัญ ให้แปรเปลี่ยนเป็นการร่วมมือกัน	ครูธุรกิจศึกษาควรจะมีมือ วางแผนจัดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ กับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยการร่วมกันบูรณาการเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนรู้ รวมถึงหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนเข้าใจง่าย และมีความสุขในการเรียน เพื่อเป็นการตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางที่ส่งเสริมให้มีการบูรณาการเนื้อหาวิชาจากหลายๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน การบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มสาระต่างๆ เข้าด้วยกันนอกจากจะทำให้เป็นการลดภาระงานสอนที่อาจจะซ้ำซ้อนของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระแล้ว ยังเป็นการลดความเครียดของนักเรียนที่อาจ จะเกิดขึ้นจากการที่ต้องเรียนในแต่ละวิชามากจนเกินความจำเป็นอีกด้วย
13. ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ	ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาลำโพงน้ำได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ	ครูธุรกิจศึกษา ต้องเข้าใจถึงการจัดการหลักสูตรทั้งในระดับแกนกลาง หลักสูตรระดับท้องถิ่น รวมไปถึงหลักสูตรระดับสถานศึกษาว่า โดยรวมแล้วในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในแต่ละพื้นที่ก็จะมีแนวทางในการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่เหมือนกันและแตกต่างกัน หลักสูตรระดับท้องถิ่นมีความสำคัญที่ จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาและทักษะวิชาเกี่ยวกับธุรกิจเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ครูธุรกิจศึกษาต้องมีความรอบรู้และความชาญฉลาดในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้แบบหมวก 6 ใบ โครงการ เป็นต้น ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ให้นักเรียนที่เรียนเก่งมีส่วนช่วยนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง ให้นักเรียนที่มีความประพฤติดี เป็นตัวอย่างที่ดี ตั้งใจเรียนกับนักเรียนที่มีความประพฤติไม่ดี เพราะการที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง นั้นถือได้ว่าเป็นวิธี การจัดการเรียนรู้ที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวนักเรียนเอง
14. ใช้ธรรมปราบธรรม	แนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาวะที่ไม่ปกติให้เข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดิบขังไว้เสีย การบำบัดน้ำเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติ ให้ดูดซับสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสว่า “ใช้ธรรมปราบอธรรม”	

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครุศึกษาศาสตร์
15. ปลุกป่า ในใจคน	พระราชดำรัสตอนหนึ่งความว่า “...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลุกต้นไม้ลงใน ใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากัน ปลุกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ ด้วยตนเอง...”	เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครุศึกษาศาสตร์จึงมีหน้าที่สำคัญที่ต้องสอน ให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต อาชีพ และธุรกิจให้กับ นักเรียน ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องปลูกฝังให้นักเรียนเหล่านั้นรักการ เรียนรู้ รู้จักขวนขวายหาความรู้ต่างๆ และลงมือปฏิบัติ ด้วยตัวของเขา เองอย่างมีเหตุผล เพราะเมื่อเขาเหล่านั้นสำเร็จการศึกษาไปแล้ว ครู ศึกษาศาสตร์ไม่สามารถสอนนักเรียนเหล่านั้นตลอดไปได้ นักเรียน เหล่านั้นจะต้องรู้จักเรียนรู้ หาข้อมูลต่างๆ ด้วยตนเอง รู้จักคิดอย่างมี เหตุถึงผลที่จะได้รับจากการกระทำต่างๆ ของเขา ซึ่งสิ่งนี้เองก็เป็น เหมือนสอนให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในการหา ข้อมูลต่างๆ อย่างรอบด้าน ซึ่งเป็นสองในสามห่วงที่สำคัญตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงที่ทุกๆ คน ควรจะกระทำตาม
16. ขาดทุน คือกำไร	ขาดทุน คือ กำไร (Our loss is our gain...) การเสีย คือ การได้ ประเทศก็จะ ก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็น การนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...ต่อพสกนิกร ชาวไทย “การให้” “การเสียสละ” เป็น การกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดี มีสุขของราษฎร....	การเป็นครุศึกษาศาสตร์ที่ต้องรู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อ ผลประโยชน์ส่วนรวม ขึ้นชื่อว่าอาชีพครูแล้วย่อมเป็นที่รู้กันว่าครูเป็น อาชีพที่มีรายได้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ อีกทั้งครูยังมีภาระ งานและความรับผิดชอบสูง แต่อย่างไรก็ตามการที่ครูต้องทุ่มเททั้ง แรงกายแรงใจเพื่อสอนให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เก่งดี มีคุณธรรม และจริยธรรมนั้น ครูซึ่งรวมถึงครุศึกษาศาสตร์จึงจำเป็นต้องยอม ขาดทุน เพื่อทำให้นักเรียนเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เพื่อสร้างกำไร ให้ประเทศชาติได้เจริญเติบโต
17. การ พึ่งตนเอง	“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนใน การประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความ พอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะ พึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความ เจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป...”	ครุศึกษาศาสตร์สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนได้รู้จัก เรียนรู้การพึ่งตนเองหลังโดยสอนในวิชาโครงการงาน ที่เปิดโอกาสให้ นักเรียนได้ร่วมกันศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับแผนธุรกิจ ส่วนผสมการตลาด จนกระทั่งเปิดโอกาสให้ได้ลงมือปฏิบัติจริงในการผลิตสินค้าและ บริการต่างๆ และครูกับนักเรียนจึงมาสรุปถึงสิ่งที่ได้รับจากการทำโครงการงาน ซึ่งความรู้และทักษะเหล่านี้เองที่นักเรียนจะสามารถนำไปใช้ได้ใ อนาคต ทำให้เขาเหล่านั้นสามารถพึ่งพาตนเองได้

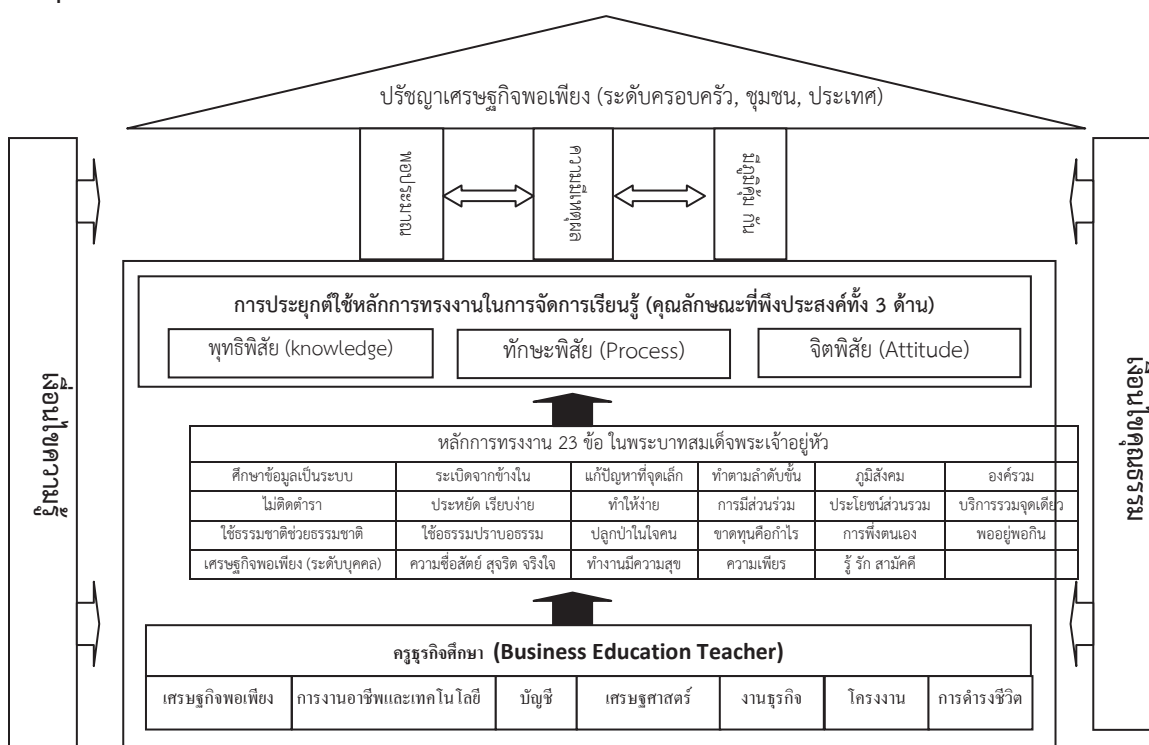
ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครุธุรกิจศึกษา
18. พออยู่ พอกิน	สำหรับประชาชนที่ตกอยู่ในวงจรแห่งความทุกข์นั้น ได้พระราชทานความช่วยเหลือให้เขาสามารถอยู่ในนั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าโครงการดีในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไรจะได้ผลราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”	หลักการทรงงานทั้ง 2 ข้อนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นอย่างมาก เมื่อ เศรษฐกิจพอเพียง ถือว่าเป็นวิชาหนึ่งที่สำคัญที่หลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้บรรจุไว้เพื่อใช้สอนแก่นักเรียนในทุกช่วงชั้น ดังนั้นครุธุรกิจศึกษาจึงต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถนำไปใช้สอนและประยุกต์ใช้กับนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้แล้วตัวครูผู้สอนเองก็ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพราะหากตัวครูผู้สอนเองยังไม่สามารถทำได้ เช่น ครูผู้สอนไปก่อหนี้โดยไม่จำเป็น ไม่มีความพอประมาณในการใช้เงิน เป็นต้น ก็คงไม่สามารถสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้
19. เศรษฐกิจ พอเพียง	เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในทุกๆ ด้าน รวมทั้งต้องมีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	ครุธุรกิจศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความกตัญญู เพราะหากครูเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนแล้ว นักเรียนก็จะประพฤติตนตามในทางตรงข้ามหากครุธุรกิจศึกษาไม่มีความซื่อสัตย์ ไม่มีความกตัญญูแล้ว นักเรียนก็จะไม่เห็นความสำคัญ และก็จะประพฤติตนไม่ดีต่อไปในอนาคต ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นแล้วประเทศชาติก็คงไม่สามารถพัฒนาเจริญเติบโตได้
20. ความ ซื่อสัตย์ สุจริต และ กตัญญู	“...ผู้ที่มีความสุจริตและความบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533	ครุธุรกิจศึกษาจำเป็นต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นครูยุคใหม่ ครูที่เสียสละและที่สำคัญถึงเวลาแล้วที่ ครุธุรกิจศึกษาทุกๆ คนต้องพยายามเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสรรพสิ่งรอบๆ ตัวที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้โลกของครุธุรกิจศึกษากว้างขึ้น ครูจะทำงานอย่างมีความสุขมากขึ้น
21. ทำงาน อย่างมี ความสุข	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...	

ตาราง 2 (ต่อ)

หลักการ	แนวคิด	การประยุกต์ใช้กับครูธุรกิจศึกษา
22. ความเพียร	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มทำโครงการต่างๆในระยะแรกที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่วมมือเป็นสุข	แม้ว่าอาชีพครูจะเป็นอาชีพที่เหนื่อยและมีค่าตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ แต่ครูทุกๆ คน ก็ควรมีความภูมิใจ มีความเพียรพยายามในการสอนให้ลูกศิษย์ทุกๆ คน มีความรู้ เต็มโตไปเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรม ครูไม่ควรย่อท้อต่อความยากลำบากต่างๆ ไม่ควรดูถูก ต่อว่า หรือมีอคติกับนักเรียนไม่ว่านักเรียนคนนั้นจะรวยจน เรียนเก่งหรือเรียนไม่เก่ง ครูต้องเปิดใจให้กว้าง ทำความเข้าใจกับนักเรียนแต่ละคน และปรับวิธีการสอนให้เหมาะสม เปรียบเสมือนกับพระมหาชนกที่มีความเพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายน้ำก็จะตกเป็นอาหารปู ปลา และได้พบกับเหวตาคือมาช่วยเหลือน้ำให้จมน้ำไป
23. รู้รักสามัคคี	รู้ การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา รัก คือความรักที่เมื่อเรารู้ครบด้วยกระบวนการแล้วจะต้องมีความรัก ความพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ สามัคคี การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กร เป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปด้วยดี	ครูธุรกิจศึกษาในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องรู้รอบและรู้ลึกในเนื้อหาทั้งที่เกี่ยวกับธุรกิจ และวิชาครู ครูธุรกิจต้องรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความชอบและความถนัดของตนเองต่ออาชีพต่างๆ สอนให้นักเรียนเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด มีทักษะในคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ครูธุรกิจต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสื่อการสอนที่ทันสมัย และสามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนแต่ละคนตามสภาพจริงเมื่อครูธุรกิจศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ครูต้องมีใจรักในความเป็นครู มีความรักในวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และที่สำคัญ ครูธุรกิจศึกษาต้องสามารถทำงานและร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ทุก ๆ ฝ่ายในการบูรณาการการสอนและปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ภาพรวมด้วย

บทสรุป

ภาพประกอบ 1 โมเดลการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูธุรกิจศึกษา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยให้ดำรงชีวิตโดยยึดพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศและให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่เป็นผู้สอนให้ความรู้แก่นักเรียนแต่ครูควรเป็นผู้ที่ทำตนเป็นแบบอย่างในด้านการประพฤติปฏิบัติ ในฐานะที่ครูธุรกิจศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ การอาชีพ และเศรษฐกิจพอเพียง ครูธุรกิจศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นบุคลากรที่สำคัญในโรงเรียนที่ควรจะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างโดยการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิตตนเองและประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน (ดังภาพประกอบ 1)

ในด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว ครูธุรกิจศึกษาควรรู้จักการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ ครูควรจะต้องรู้จักตนเอง เพราะหากครูรู้จักตนเอง อะไรๆ ที่เป็นปัญหาที่มักเกิดขึ้นกับผู้ที่ประกอบอาชีพครู เช่น ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น ก็จะไม่ค่อยๆ หมดไปหนทางแห่งปัญหาส่วนตัวครูต้องรู้จักการคิดแก้ไข เมื่อปัญหาส่วนตัวคลี่คลาย ก็มาเรียนรู้ว่าจะชี้แนะแนวทางให้เด็กๆ ที่เป็นศิษย์ของตนดำเนินชีวิตไปได้อย่างไรจึงจะถูกต้อง การปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็จะทำได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ครูอาวุโสในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมาย

เชิดชูเกียรติและเงินช่วยเหลือของมูลนิธิช่วยครูอาวุโส ในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันเสาร์ที่ 21 ตุลาคม 2521 ความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าครูไม่ห่วงประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ และห่วงรายได้กันมากเกินไปแล้ว จะเอาจิตใจที่โชนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของเด็ก ความห่วงในสิ่งเหล่านั้นก็จะค่อยๆ บั่นทอนทำลายความเป็นครูไปจนหมดสิ้น จะไม่มีอะไรดีเหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจหรือภูมิใจใครไ้ได้ ความเป็นครูก็จะไม่มีค่าเหลืออยู่ให้เป็นทีเคารพบูชาอีกต่อไป...”

นอกจากนี้ การที่ครูธุรกิจศึกษาจะสามารถจัดการเรียนรู้ให้ได้ดีได้นั้น ท่ามกลางปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่รุ่มล่อม ครูธุรกิจศึกษาควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาส่งเสริมให้นักเรียนนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามก่อนที่ครูธุรกิจศึกษาจะสามารถสอนให้นักเรียนนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้นั้น ครูและนักเรียนจำเป็นต้องเข้าใจถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องเสียก่อน เนื่องจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปประยุกต์ใช้ในหลายองค์การยังมีการตีความไม่ตรงกัน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงทำการประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวาระต่างๆ และสรุปเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูธุรกิจศึกษาควรต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง โดยมีเนื้อหาดังนี้ (ณัฐพงศ์ ทองภักดี. 2550)

“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยความพอเพียงในที่นี้หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” หลังจากครูธุรกิจศึกษาและนักเรียนได้เข้าใจหลักการที่ถูกต้องแล้วต่อไปก็เป็นหน้าที่ ๆ ครูธุรกิจศึกษาสามารถนำเอาหลักการทรงงานทั้ง 23 ข้อ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 3 ด้านที่ต้องการ (ดังแผนภาพที่ 1) อาทิเช่น

- (1) พุทธิพิสัย ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ความรู้ในสาขาวิชา การคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- (2) จิตพิสัย ได้แก่ คุณธรรม/จริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพ ความซื่อสัตย์สุจริต ทศนคติที่ดีต่องานและเพื่อนร่วมงาน และ
- (3) ทักษะพิสัย ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางวิชาชีพ

นอกจากนี้สำหรับการสอนเพื่อให้บรรลุคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ครูธุรกิจศึกษา อาจจะประยุกต์ใช้การสอนที่เสนอโดย กายายามา และ กัฟ (Katayama, J. and Gough, S., 2008, อ้างถึงใน อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์. 2554) ที่กล่าวว่าการสอนที่จะทำให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนได้นั้นควรประกอบไปด้วย

1. การสอนที่เน้นปัญหา (Problem-oriented) โดยสอนให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของปัญหาและฝึกแก้ปัญหา
2. การสอนที่เน้นความรับผิดชอบ (Responsibility-oriented) โดยสอนให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบและจริยธรรม
3. การสอนที่เน้นการสร้างสรรค์ (Creativity-oriented) โดยสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบ การวางแผน และการสร้างสรรค์

4. การสอนที่เน้นทักษะ (Skill-oriented) โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ 3 ด้านได้แก่ ด้านการผลิต (Skill related to manufacturing) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Skills related to environmental management) และด้านทักษะสังคม (Skills related to society and social skills)

ท้ายที่สุดเมื่อครูธุรกิจศึกษาสามารถประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจถึงเนื้อหาในรายวิชาต่างๆ ที่เรียน รวมถึงสามารถบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับรายวิชาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมแล้ว นักเรียนเหล่านี้ก็สามารถนำเอาวิชาความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และในอนาคต เขาก็จะเติบโตขึ้นไปเป็นพลเมืองที่ดี เก่ง มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถพัฒนาตนเอง และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงหลักการทรงงานทั้ง 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้กับครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ ซึ่งเมื่อถึงวันนั้นประเทศไทยของเราจะสามารถสร้างเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายใต้ความสมดุล มั่นคง และเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืนในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิมาธตา มะโนมัย. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านดงสง่า
สังกัดสำนักงานการศึกษาสกนศร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกนศร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกนศร, 2553.
- ประภาส ละราศรี. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในโรงเรียนกุดตาไถ่ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกนศร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกนศร, 2552.
- 11 พระมหาประวิทย์ สุระวรรณ. การพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์แก่นักเรียน
โรงเรียนสุนทรวิจิตร อาเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2552.
- รัชณี ยมศรีเคน. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม, 2551.
- โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา. รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2553. สกนศร : โรงเรียนโพธิ์แสนวิทยา,
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23, 2553.
- สาโรช บัวศรี. การศึกษาและจริยธรรม ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการการจ้ดสร้างอนุสาวรีย์
ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี และงานยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สุภาวรรณ ยาทองไข. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนอง
โพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกนศร : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกนศร, 2554.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- Larson, Vernon C., Jr. "Student Perceptions of Moral Development at Three liberal Arts Institutions," Dissertation
Abstracts International. 64(05) : 1555-A ; November, 2003.
- Mirissee, Venerable Dhammika,. "Education for Mindfulness : From the Diary of a Monk," Dissertation Abstracts
International. 66(06) : 2090-A ; December, 2005.